

36. DÖNEM GÜMRÜK BİRLİĞİ ORTAK KOMİTESİ TOPLANTI NOTU

Gümrük Birliği Ortak Komitesi'nin (GBOK) 36. Dönem Toplantısı 8-9 Temmuz 2019 tarihlerinde Brüksel'de gerçekleştirilmiştir. Söz konusu toplantıda Türk heyetine Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdür V. Hüsni Dilemre, AB heyetine ise Avrupa Komisyonu'nun Komşuluk Politikası ve Genişleme Genel Müdürlüğü Direktörü Myriam Ferran başkanlık etmiştir. Toplantıda ele alınan hususlar gündem maddeleri itibariyle aşağıda yer almaktadır.

1. Açılış Konuşmaları ile Toplantı Gündemi ve 35. Dönem GBOK Toplantısı Tutanağının Kabulü

Komisyon tarafından, Gümrük Birliği'nin Türkiye-AB ilişkilerinin en önemli sacayaklarından birini oluşturduğu; bu doğrultuda Gümrük Birliği'nin düzgün işleyişinin büyük önem arz ettiği; AB ve AB üyesi ülkeler ile Türkiye arasında gerek siyasi gerekse ticari alanda çeşitli sorunlar bulunduğu; ticari sorunların çözümü noktasında GBOK toplantılarına büyük önem verildiği; ancak ticari sorunların çözüm sağlanmaksızın uzun süredir gündemde bulunmasının rahatsızlık yarattığı; Türkiye'nin Gümrük Birliği ve Ortaklık Anlaşması kapsamında tüm yükümlülüklerini ülke ayrımı gözetmeksizin uygulamasının beklendiği belirtilmiştir. Öte yandan, taraflar arasında başlatılan Gümrük Birliği'nin Güncellenmesi sürecinin Komisyon tarafından desteklendiği ve bu doğrultuda Konsey'den müzakere yetki belgesi talep edildiği; ancak mevcut koşullar altında üye ülkelerin Türkiye ile resmi müzakere sürecini başlatmak üzere Komisyon'a müzakere yetkisi vermesinin mümkün görünmediği; nitekim son olarak konunun Konsey gündeminden de çıkarıldığı ifade edilmiştir.

Ülkemiz tarafından, GBOK gündeminde yer alan birçok sorunun temel kaynağının Gümrük Birliği'nin asimetrik yapısı olduğu; bu doğrultuda Gümrük Birliği'nin Güncellenmesi sürecine büyük önem verildiği; nitekim süreç kapsamında Türkiye'nin Gümrük Birliği ile ilgili alanlarda AB danışma ve karar alma mekanizmalarına katılım sağlaması ve taraflar arasında etkin bir anlaşmazlıkların halli mekanizması tesis edilmesi durumunda birçok sorunun çözümünün kalıcı bir şekilde sağlanabileceği; ancak güncelleme sürecinde siyasi nedenlerle ilerleme sağlanmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir. Diğer taraftan, güncelleme sürecinden bağımsız olarak, Gümrük Birliği'nin düzgün işleyişi için mevcut sorunların çözümünün önem arz ettiği dile getirilmiştir.

Toplantı açılışında, 36. Dönem GBOK toplantı gündemi ile 35. Dönem GBOK toplantı tutanağı kabul edilmiştir. Ayrıca, taraflar 3.2 No'lu Gündem Maddesi altında ele alınacak olan, Usul Rehberi'nde öngörüldüğü şekilde güncel AB teknik mevzuat listesinin kabulünü onaylamışlardır.

2. Tarım Ticareti Konuları

2.1. Türk Menşeli Çift Kabuklu Yumuşakçaların AB'ye İhracatına İlişkin Olarak Uygulanan Yasak

Tarafımızca, ülkemiz menşeli çift kabuklu yumuşakçaların AB'ye ihracatında yaşanan soruna yönelik teknik bir toplantı yapılarak, konunun kısa sürede çözüme kavuşturulması talep edilmiştir. Bu kapsamda, 2015 yılında Komisyon tarafından yapılan denetimlere ilişkin açıkta kalan hususlara yönelik bir eylem planı hazırlanacağı, ayrıca 5 Temmuz 2019 tarihli bir

mektubun Komisyon'a iletildiği ifade edilerek; anılan ürünlerin AB'ye ihracatının yeniden başlatılması amacıyla teknik bir toplantı yapılarak eksik kalan hususların değerlendirilmesi talep edilmiştir. Öte yandan, 2015 yılında başlatılan denetimlere ilişkin dosyanın kapatılmaması gerektiği ifade edilerek, sürecin tamamlanmak üzere olduğu belirtilmiştir.

Komisyon tarafı, konuya ilişkin ülkemiz kaynaklı bir takım eksiklerin olduğunu, hazırlanacak eylem planı için teknik bir toplantının düzenlenebileceğini ve Sağlık ve Gıda Güvenilirliği Genel Müdürlüğü (DG SANTE)'den uzmanların uygunluğuna göre mümkün olan en kısa sürede toplantının ayarlanacağını ifade etmiştir.

2.2. Türkiye'den AB'ye Kanatlı Eti İhracatı ve Türkiye Menşeli Günlük Cıvciv ve Kuluçkalık Yumurtaların AB Üzerinden Transit Talebi

Tarafımızca, ısıtma işlemi görmüş kanatlı eti ürünlerinin birçok ülkeye ihracatının gerçekleştirildiği; anılan ürünlerin AB'ye ihracatı noktasında çok uzun süredir gündemde olan sorunun da çözüme kavuşturulmasının beklendiği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda, kuş gribi (Avian Influenza), yalancı kuş vebası (Newcastle) ve Salmonella'ya ilişkin gerekli çalışmaların tamamlandığı; Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü'nün (OIE) sağlık kodunda kuş gribi ve yalancı kuş vebası virüslerinin inaktive edilebilmesi için 70 derece ısıtma işlemi görmesinin yeterli olduğu; ülkemiz mevzuatı çerçevesinde ise bu sıcaklığın 72 derece olması gerektiği belirtilerek, AB'ye ısıtma işlemi görmüş kanatlı etinin ihracatına izin verilmesi talep edilmiştir.

Öte yandan, ülkemiz menşeli günlük cıvciv ve kuluçkalık yumurtaların AB üzerinden transit geçişine izin verilmesi talep edilerek; AB müktesebatında transitin belli koşullarda sağlanabileceğini belirten düzenlemelerin olduğu; AB dışı üçüncü ülkelere AB üzerinden kara yoluyla transit geçiş ve uçuşlarda aktarma yaptırmak üzere 97/78 sayılı Konsey Direktifi'nin 11 (a). maddesi kapsamında ülkemize bir istisna sağlanabileceği; konu hakkında bir mektubun Komisyon'a iletildiği ifade edilmiştir.

Komisyon tarafınca, AB'nin dünyada önemli bir tarım ürünleri ihracatçısı ve üreticisi olduğu; bu çerçevede, kanatlı eti ürünlerinde herhangi bir sorun çıkmaması adına transit geçiş dâhil olmak üzere çok temkinli bir politika izlendiği; AB için en büyük sorunun Newcastle hastalığı olduğu; Türkiye'de ilk olarak bu hastalık bakımından durumun ne olduğunun ve neler yapıldığının incelenmesi gerektiği; müteakiben bu alanda ticarete izin verilebileceği ifade edilmiştir. Isıtma işlemi görmüş kanatlı etinde ise AB'nin onay verdiği kesimhanelerden elde edilen taze kanatlı eti kullanılarak elde edilen ısıtma işlemi görmüş ürünlerin AB'ye ihracatının mümkün olduğu; Türkiye'nin taze et için gereklilikleri karşılaması ve özellikle Newcastle hastalığı sorununu çözmesi gerektiği; AB'de tüketicilerin hayvansal ürünlerden geçen hastalıklar konusunda çok hassas oldukları; bu kapsamda, ülkemizce alınan tedbirler konusunda daha fazla bilgiye ihtiyaçlarının olduğu; Newcastle hastalığının görülmediği ve kontrol altına alındığının ispat edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Cıvciv ve kuluçkalık yumurtaların AB üzerinden transit geçişine yönelik talebimiz konusunda ilgili direktifin hayvansal ürünleri kapsamadığı; AB üzerinden transit geçişlerde hayvansal ürünlerin sağlık gerekliliklerini karşılaması gerektiği; Newcastle hastalığı söz konusu ise AB'de tüketilmese bile ürünlerin transit geçişine izin verilmediği; bu hususun kendileri için kırmızı çizgi olduğu belirtilmiştir.

Tarafımızca, belli koşullarda altında, örneğin belli işletmelerin ürünleri için transit geçişe izin verilebileceği; AB tarafının bu konuda desteğinin beklendiği; ülkemizin de üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmeye hazır olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, bölgeselleştirme ve

Newcastle hastalığı ile ilgili çalışmaların AB tarafına iletileceği belirtilerek, teknik bir toplantının yapılması talep edilmiştir.

Komisyon tarafı, uzmanlar arasında bir teknik toplantının yapılabileceğini ve hastalık ile nasıl mücadele edileceği konusunda tecrübelerini ülkemiz ile paylaşabileceklerini ifade etmiştir.

Tarafımızca, Newcastle hastalığı konusunda Türkiye'deki mevcut durum hakkında veri alışverişi ve gerektiğinde Komisyon yetkililerince saha ziyareti yapılabileceği, ancak ilk olarak uzmanlar arası görüşmenin gerçekleşmesi gerektiği belirtilmiştir.

2.3. AB'den Canlı Hayvan ve Et İthalatı

AB tarafınca, Türkiye'ye canlı büyükbaş hayvan ihracatında büyük sorunlar yaşandığı; 2018 yılının ortasından itibaren ihracatın yavaşlamaya başladığı; 2017 yılına kıyasla 2018 yılında Türkiye'ye canlı büyükbaş ihracatının %25 oranında azaldığı; 2019 yılı Ocak ayında ise 2018 yılı Ocak ayına göre ihracatta %72 oranında bir düşüş görüldüğü; bu azalışın kısmen TL'deki değer kaybı ile alakalı olduğunun bilindiği, ancak sadece TL'deki değer kaybı ile açıklanamayacağı belirtilmiştir. Et ithalatı konusunda ise, Türkiye'nin AB'yi tek bir yapı olarak görmediği ve üye ülkelere yönelik farklı uygulamaları olduğu; örneğin İspanya'nın Türkiye'ye et ihracatı yapmak istediği ancak ilave denetime maruz kalmak istemediği ifade edilmiştir. Diğer taraftan, canlı büyükbaş hayvanların ithalatına yönelik olarak ülkemizin sertifikalarının değiştirilme aşamasında olduğu ve uygulama için geçiş süreci verilmesi gerektiği; sertifikaların uygulamaya konulmadan önce Komisyon'a iletilmesinin olumlu bir gelişme olarak görüldüğü; 1 Ekim 2019 tarihinden önce üye ülkelerin sertifikalar üzerindeki yorumlarını iletcekleri; sertifikaların AB'dekilere çok benzediği, ancak uyumlu olmayan bazı bölümlerin olduğu; AB tarafınca iletilecek yorumların dikkate alınmasının umulduğu ifade edilmiştir.

Tarafımızca, elimizdeki ticaret verilerine göre canlı büyükbaş hayvanlarda damızlık olanlarda 2017 yılında AB'den ithalatın 48.634 ton, 2018 yılında 40.567 ton olarak görüldüğü; damızlık olmayan canlı büyükbaş hayvanlarda ise 2017 yılında 94.178 ton, 2018 yılında ise 102.256 ton ithalatın gerçekleştiği; dolayısıyla ithalattaki azalışın yüksek gözükmediği; AB tarafının verileri ile verilerimizin örtüşmediğinin düşünüldüğü ifade edilmiştir. Et ithalatı konusunda ise, dondurulmuş sığır eti kotasını taze ve soğutulmuş sığır etini de içerek şekilde düzenleyen Ortaklık Konseyi Kararı'nın (OKK) 2018 yılı Kasım ayında yürürlüğe girdiği; dolayısıyla ticaret rakamlarının mevcut durumu tam olarak yansıtmadığı; 2018 yılında Polonya'dan 40.595 ton, Macaristan'dan 785 ton, Fransa'dan 336 ton ve toplamda AB'den 41.802 ton ithalat gerçekleştiği; 2019 yılının ilk 5 ayında ithalatın azalmasına rağmen Polonya ve Litvanya'dan ithalata devam edildiği; yıllardır sorun olan 19.100 tonluk et kotasından OKK sayesinde yararlanılmaya başlanacağı; konuya ilişkin veri alışverişinde fayda bulunduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, ithalata ilişkin sertifikaların uygulama tarihinin AB'nin talebi üzerine Ekim ayına kadar uzatıldığı ve sertifikalarda AB tarafının yorumlarına göre gerekli düzenlemelerin yapılacağı belirtilmiştir. Diğer taraftan, AB'nin bile kendi içinde farklı uygulamaları olduğu ve dolayısıyla AB'nin bir bütün olarak görülemeyeceği belirtilerek, üye ülkelerdeki farklı hastalıklar nedeniyle farklı uygulamalar olabildiği ifade edilmiştir.

Komisyon tarafınca, ticaretin devam etmekte olduğu; istatistiki verilerin karşılaştırılabileceği; ihracattaki düşüşün yılsonunun beklenip değerlendirilebileceği; 2019 yılında canlı hayvan ithalatı devam ettiğinden 2017 ve 2018 yıllarındaki düzeylerin yakalanabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca, AB'ye ihracat söz konusu olduğunda 28 ülkeye erişim sağlandığı; müzakerelerin tek tek ülkeler ile yapılmadığı; hayvan hastalıkları konusunda gerekli önlemlerin

alındığı ve bu önlemlerin her ülkede uygulandığı; Fransa'da mavidil hastalığı görüldüğünde bütün ülkelerde önlemler alındığı; yeknesak bir yaklaşım olduğundan münferit ülkelere farklı uygulamaların olmasının yanlış olduğu; AB'nin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

2.4. AB'ye İhracatı Yapılan Bazı Ürünlerde Maksimum Kalıntı Limiti (MRL) Değerinin Düşürülmesi

Tarafımızca, pestisitler için MRL değerinin düşürülmesinden işlenmiş ve raf ömrü uzun ürünlerin etkilendiği; düzenleme yapılırken özellikle işlenen ürünlerde geçiş sürelerine dikkat edilmesi ve ürünün hasat yılının belirlenerek gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiği; iprodione etken maddesi ile ilgili çalışmalar yapıldığı; iprodione'nun kullanımının 2018 yılında AB tarafında yasaklandığı, ülkemizde de ilgili maddenin AB'ye paralel olarak yasaklandığı; bununla birlikte AB'nin ilgili uygulamasının özellikle raf ömrü uzun olan ürünlerin ihracatında soruna yol açtığı; 2018 yılında kuru incirde Okratoksin-A ile ilgili çalışmalar yapıldığı ve verilerin Komisyon ile paylaşılacağı; bu verilerin dikkate alınması gerektiği; konu hakkında AB tarafının soruları olursa teknik bir toplantı yapılabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca, AB tarafından gıdalarda düşük klorat limiti belirlenmesinin ihracat ürünlerimiz olan kuru üzüm, kuru kayısı gibi ürünleri etkileyeceği ve konu hakkında Komisyon'a bir mektup gönderildiği, klorat için gönderdiğimiz verilerin dikkate alınması ve yapılan çalışmalara ülkemiz uzmanlarınca da katılım sağlanması talep edilmiştir. Öte yandan, kekikte Pyrrolizidine Alkaloids ile ilgili AB'nin Gıda ve Yem için Hızlı Alarm Sistemi (RASFF) bildirimlerinin ülkemizi endişelendirdiği, bu kapsamda kekik ticaretimizin olumsuz etkilendiği, konu hakkında işbirliği yapılmasının faydalı olacağı ifade edilmiştir. Tarafımızca, AB'nin ilgili kurumları ile işbirliğine hazır olduğumuz vurgulanarak, özellikle Türkiye'nin ihraç ettiği ürünler konusunda bir çalışma yapılacaksa katkı sağlamak için elimizden geleni yapacağımız ifade edilmiştir.

Komisyon tarafı, ilgili uzmanların Türkiye'nin endişelerinden haberdar olduğunu, Türkiye'nin sunduğu verilerin dikkate alındığını, mevzuatta bir değişiklik söz konusu olduğunda sadece AB içerisinde değil DTÖ bildiri yoluyla diğer ülkeler ile paydaşların görüşlerinin alındığını ifade etmiştir.

2.5. Türkiye Menşeli Bazı Ürünlerin 669/2009, 884/2014 ve 201/1160 Sayılı Yönetmeliklerin Kapsamından Çıkarılması

Tarafımızca, asma yaprağı ve yaprak sarması ürününde 2018 ve 2019 yılında hiç bildirim alınmadığı, yaprak sarması gibi kompozit ürünler için belli bir analiz standardının mevcut olmadığı, bu nedenle AB'de ve ülkemizde pestisit analizlerinde farklı sonuçların elde edildiği, yaprak sarmasının asma yaprağı gibi değerlendirilemeyeceğinin düşünüldüğü, bu kapsamda asma yaprağının ve yaprak sarmasının AB'nin 2018/1160/EU sayılı Komisyon Uygulama Tüzüğü kapsamında çıkarılmasının beklendiği ifade edilmiştir. Diğer taraftan, limonlara sarılan kâğıtlar dolayısıyla bifenil kalıntısına yönelik 2015 yılında RASFF bildirimleri alınmakla birlikte, son dört yıldır hiçbir bildirim alınmadığı ifade edilerek, %10 olan kontrol sıklığının azaltılması talep edilmiştir. Kuru kayısıda ise RASFF bildirimlerinin düşüş eğilimine girmesinden dolayı %20 olan kontrol sıklığının azaltılması talep edilmiştir. 884/2014/EC sayılı tüzük kapsamında ülkemiz menşeli fındıkta fiziksel kontrol sıklığının %5 olarak uygulandığı, ülkemizde ise ihracat öncesinde %100 denetimin yapıldığı, analiz ve sağlık sertifikasının sevkiyatlara eşlik ettiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda, fındık ve kuru incirin ABD'den ithal edilen yer fıstığı ve badem, Kanada'dan ithal edilen buğday ve buğday unu için daha az kontrol

sıklığının belirlendiği 2015/949/EU sayılı tüzük kapsamına alınması talep edilmiş olup, gerekli olan verilerin paylaşılabileceği ifade edilmiştir.

Komisyon tarafınca, riske göre sahada denetimler yapıp gerekli önlemlerin alındığı; bildirimlerde olumlu bir gelişme olursa yeni denetimlerin yapılabileceği; konuya ilişkin olarak Haziran ayında ülkemize bir mektup gönderildiği; mektupta özellikle asma yaprağı ile ilgili bölümde Türkiye’den gelen bilgilerin ve gözlemlerin dikkate alındığının ifade edildiği; karpuz çekirdeğinde aflatoxin ile ilgili 2018 yılında 6 bildirim alındığı; kuru kayısıda kontrol sıklığının %20’den %10’a düşürüleceği ve dolayısıyla bir ilerleme olduğu zaman önlemlerin gevşetilebileceği ifade edilmiştir. ABD ve Kanada’ya uygulanan 2015/949/EU sayılı tüzük hakkında detaylı bilgilerinin olmadığı, ancak olumlu bir gelişme olursa fındık ve kuru incirde kontrol sıklığının düşürülebileceği belirtilmiştir. Tarafımızca, Komisyon’un mektubuna beklentilerimizi içeren bir cevap verileceği ifade edilmiştir. Ayrıca, Komisyon 5 Temmuz 2019 tarihli bir mektubu tarafımıza ilettiklerini ve mektupta Kasım ayında pestisitlere yönelik bir Gıda ve Veterinerlik Ofisi (FVO) misyonu ziyaretinin Türkiye’ye yapılacağını belirttiğini ifade etmiştir. Tarafımızca, misyon ziyaretine yönelik gerekli çalışmalara başlandığı ifade edilmiştir.

2.6. Türk Taze Meyve ve Sebze İhracatçılarının Kapitan Andrevo Gümrük Kapısında Karşılaştıkları Sorunlar

Komisyon tarafı, yükleme-boşaltma ücretlerine ilişkin 1/95 sayılı OKK’nın 4.maddesine göre bir soruşturma yürüttüklerini ve herhangi bir ihlale rastlamadıklarını ve konu hakkında 4 Haziran 2019 tarihinde tarafımıza bir mektup gönderdiklerini ifade etmiştir. Soruşturmada, yükleme-boşaltma işlemlerinin belirli özel şirketler tarafından yapıldığı, bu şirketler ile müşteriler arasında sözleşme düzenlendiği ve Bulgaristan’ın yetkili kurumlarının sürece dâhil olmadığı, Bulgaristan’daki merciinin faaliyetleri nedeniyle komisyonların veya ücretlerin ödenmediği sonucuna varıldığı ifade edilerek, konuya ilişkin sorulara cevap vermeye hazır oldukları ifade edilmiştir.

Tarafımızca, DG TAXUD’un incelemesinde AB müktesebatının ihlal edilmediği sonucuna varıldığını, ancak özel firmalar tarafından uygulansa bile 250 Avro civarındaki yükleme-boşaltma ücretlerin tahsil edildiğini ve bunu tarife dışı engel olarak gördüğümüz ifade edilmiştir. Ayrıca, bu ücretlerin Gümrük Birliği, Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması ve GATT’ın ithalatta ve ihracatta ücretlere ilişkin 8.maddesinin ruhuna aykırı olduğu belirterek, alınan ücretlerin verilen hizmet ile orantılı olması gerektiği ifade edilmiştir. Diğer taraftan, resmi kontrol sıklığına ilişkin şikâyetlerimizin devam ettiği, 35. Dönem GBOK toplantısında DG SANTE’nin konu ile ilgili araştırmasının tarafımızla paylaşılacağını ifade edildiği hatırlatılarak, araştırmanın sonuçlarının tarafımız ile paylaşılması talep edilmiştir. Bu tür çalışmaların 6 aylık dönemler ile yapılabileceği, bu kapsamda kaç aracın durdurulduğu, kaç tanesinden numune alındığı, sonuçların ne çıktığı bilgilerinin tarafımız ile paylaşılmasının sorunun çözümü açısından yararlı olacağı ifade edilmiştir.

Komisyon tarafı, DG TAXUD’un soruşturması neticesinde Gümrük Birliği ve DTÖ’ye bir aykırılık tespit edilmediği, konuya ilişkin sorunun Gümrük İşbirliği Komitesi’nde ele alınabileceği ifade edilmiştir. Diğer taraftan, DG SANTE’nin soruşturması ve kontrollerinde bir ihlalin bulunmadığını, önümüzdeki haftalarda soruşturmanın bulgularının tarafımız ile paylaşılacağını ifade etmiştir. Bununla birlikte, konuya ilişkin endişelerimizi anladıklarını, konuyu değerlendirmeye devam edeceklerini ve üye ülkelere bu konudaki pozisyonumuzu aktaracaklarını belirtmiştir.

2.7. Hırvatistan'da Yumrulu Deri Hastalığından Arılık ve Canlı Sığırdan Ticari Engellerin Kaldırılması

Komisyon tarafınca, Hırvatistan'dan Türkiye'ye canlı sığır ihracatının Yumrulu Deri Hastalığı gerekçe gösterilerek yasaklandığı, ancak son 12 ayda bu hastalığın Hırvatistan'da görülmediği ve aşılamanın durdurulduğu ifade edilerek, Türkiye tarafından uygulanan yasağın kaldırılması talep edilmiştir.

Tarafımızca, mevzuatımızın AB'nin 2004/68/EC direktifi ile uyumlu olarak son 36 ayda hastalık vakası olmaması ve hastalığa ilişkin aşılama yapılmamış olmasını gerektirdiği belirtilerek, Hırvatistan'ın 36 aylık süreyi karşılayamadığı ifade edilmiştir. Ayrıca, mevzuatımızın AB mevzuatı ile uyumlu olduğundan herhangi bir değişikliğin şuan için yapılamayacağı, AB'de söz konusu mevzuatta değişiklik olursa kendi mevzuatımızı da güncelleyerek değiştirebileceğimiz ifade edilmiştir.

Komisyon tarafı, mevzuatlarını gözden geçirdiklerini ancak bu konunun bağımsız olarak değerlendirilmesi gerektiğini, hastalığın Hırvatistan'da hiç görülmediğini, sadece koruma amaçlı aşı yapıldığını belirterek, Türkiye'de de hastalığın var olduğunu ve ülkemizde böyle bir hastalık varken başka ülkelerde görülmesine yönelik tedbir alınmasının çelişkili olduğunu ifade etmiştir.

Tarafımızca, AB'ye uygun olarak çıkarılan mevzuatın hâlihazırda bir engele dönüştüğü belirtilerek, konunun inceleneceği ifade edilmiştir.

3. Teknik Mevzuat

3.1. GBOK Beyanı İmzalanması Beklenen Mevzuat

Komisyon tarafından, 75/324/EU sayılı Aerosol Kaplar Yönetmeliğini uyumlaştıran ülkemiz mevzuat taslağının uygun bulunduğu teyit edilmiş; 2014/53/EU sayılı Radyo Ekipmanları Direktifini uyumlaştıran taslağa ilişkin görüşlerin ise en kısa sürede ülkemiz ile paylaşılmasının hedeflendiği ifade edilmiştir. Diğer taraftan, Enerji Genel Müdürlüğü görev alanına giren enerji ve enerji etiketlemesi ile ilgili mevzuatlara ilişkin Komisyon görüşlerinin ülkemize iletildiği belirtilmiştir.

Tarafımızca, 35. Dönem GBOK toplantısı sonrasında 2016/425/EU sayılı Kişisel Koruyucu Ekipmanları Direktifine ilişkin uyum beyanının imzalanmasından memnuniyet duyulduğu dile getirilmiştir. Ancak, Komisyon tarafından ülkemize iletildiği beyan edilen mevzuat görüşlerinin henüz alınmadığı, ülkemizce görüş beklenen veya beyan bekleyen mevzuatlara ilişkin görüş alışveriş sürecinde son durumu yansıtan bir liste hazırlandığı belirtilerek, AB Nezdinde Türkiye Daimi Temsilciliği ile Komisyon yetkilileri arasında GBOK toplantısı ertesinde liste üzerinden çalışılması amacıyla bir görüşme yapılmasının faydalı olacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda özetle; 2014/53/EU sayılı Radyo Ekipmanları Direktifi ile 2009/125/EC sayılı Enerji ile İlgili Ürünlerin Çevreye Duyarlı Tasarımına İlişkin Yönetmelik kapsamında GBOK beyanının imzalanmasının beklendiği; AB'nin Yeni Yaklaşım mevzuatı kapsamında ülkemizce hazırlanan diğer mevzuat taslaklarına ilişkin görüş beklendiği; Aerosol Kaplar Yönetmeliğini uyumlaştıran mevzuata ilişkin teyitlerinin alınmasından memnuniyet duyulduğu, ilgili Bakanlığımızın mevzuatı en kısa sürede yayımlamayı öngördüğü ifade edilmiştir.

3.2. Usul Rehberi

Taraflarca, Usul Rehberi çerçevesinde yürütülen çalışmalar doğrultusunda Gümrük Birliği kapsamında yer alan AB teknik mevzuat listesi konusunda uzlaşi sağlanmış olup, Gümrük Birliği Ortak Komitesi söz konusu listeyi kabul etmiştir.

Ülkeiniz tarafından, bundan sonraki dönemde her sene güncellenen AB mevzuatlarına ilişkin daha kısa listeler hazırlanması önerilmiş olup, Komisyon tarafından bahse konu önerinin memnuniyetle kabul edildiği belirtilmiştir.

3.3. Türkiye'nin Yatay Prosedürlere Katılımı

Tarafımızca, Türkiye'nin yatay prosedürlere katılım talebi konusunun uzun zamandır gündemde bulunduğu; söz konusu talebin Gümrük Birliği'nin düzgün işleyişi için büyük önem arz ettiği; ancak Türkiye-AB Teknik Mevzuat Çalışma Grubu'nun 2019 yılı Ocak ayında gerçekleştirilen son toplantısında, Komisyon tarafından ülkemizce kişisel verilerin korunması konusunda AB mevzuatına denk bir koruma sağlanmadığı sürece ülkemizin yatay prosedürlere katılımının mümkün olmadığına dile getirildiği; bununla birlikte, RAPEX ya da ICSMS gibi yatay prosedürlere katılımın tamamen Gümrük Birliği kapsamında ürün güvenliği ile ilgili mekanizmalar olduğu; Gümrük Birliği'nin düzgün işleyişi ile doğrudan ilgili bir alanın başka bir sürece bağlanmasının her iki tarafın Gümrük Birliği'nden azami fayda sağlamasını engellediği; bu noktada ara bir formül geliştirilerek, her bir prosedüre katılım için ülkemizce gerekli taahhütlerin verilmesinin değerlendirilebileceği ifade edilmiştir. Öte yandan, kişisel verilerin korunması konusunda Vize Serbestisi Diyalogu kapsamındaki yürütülen çalışmaların bir an evvel sonuçlandırılmasına ilişkin ülkemizin kararlılığı ve iradesi vurgulanmış, ancak bu süreçten bağımsız olarak, Gümrük Birliği'nin düzgün işleyişi için Türkiye'nin yatay prosedürlere katılımının sağlanmasının beklendiği vurgulanmıştır.

Komisyon tarafından, Türkiye'nin AB kişisel verilerin korunması mevzuatına uyumuna yönelik çalışmalarının tamamlanmasının beklendiği; söz konusu uyumun başta Vize Serbestisi Diyalogu olmak üzere, çok farklı alanlarda olumlu yansımaları olacağı; Türkiye'nin yatay prosedürlere katılımının da ancak bu şekilde mümkün olabileceği; nitekim AB Üyesi ülkelerin kişisel verilerin korunması konusunda mevzuat uyumunu sağladığı ve uyum neticesinde yatay prosedürlere katılım sağlayarak veri tabanlarına erişim imkanı elde ettiği; bu noktada Türkiye'ye ara dönem için dahi olsa bir ayrıcalık tanınmasının söz konusu olmadığı; Türkiye'nin yatay prosedürlere katılımına karşı olunmadığı, ancak bahse konu katılımın gerekli yükümlülüklerin yerine getirilmesi ile mümkün olabileceği, bu doğrultuda, Türkiye'nin kişisel verilere yönelik olarak AB ülkeleri ile eşit düzeyde koruma sağlaması gerektiği ifade edilmiştir.

3.4. AB'nin Yeni Tıbbi Cihaz Mevzuatı

Ülkemiz tarafından; AB'nin yeni tıbbi cihaz mevzuatına uyumu konusunda süregelen işbirliğine atıfla, konunun Komisyon ile 2018 yılı Ağustos ayında gerçekleştirilen video konferans ile Aralık ayında gerçekleştirilen Türkiye-AB Teknik Mevzuat Çalışma Grubu toplantısında ele alındığı; söz konusu toplantılarda Komisyon ile uzlaşıldığı üzere Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK) tarafından ülkemizce yeni tıbbi cihaz mevzuatı kapsamında faaliyet gösterecek onaylanmış kuruluşlara ilişkin başvuruların alınabilmesini teminen taslak bir mevzuat hazırlanarak Komisyon ile paylaşıldığı; bu kapsamda söz konusu mevzuata ilişkin GBOK beyanının imzalanmasının beklendiği; öte yandan TİTCK'nın tüm mevzuat taslağına

ilişkin çalışmaları Komisyon'a iletmek üzere tamamlamak üzere olduğu; mevzuat taslağının iletilmesinin ardından, konuya ilişkin olarak 2019 yılı sonbahar döneminde bir toplantı yapılmasında fayda bulunduğu ifade edilmiştir.

Komisyon tarafından, kendilerine iletilen taslak mevzuatın incelendiği ve ülkemiz tarafından Komisyon görüşlerinin metne yansıtıldığı görüldüğü; konuya ilişkin olarak Komisyon'un ilgili birimleri arasında mevzuat uyumu yapılmadan Onaylanmış Kuruluş (OK) başvurularının alınmasının Gümrük Birliği kapsamında gerçekleştirileceği hukuki çerçeveye ilişkin istişarelerin sürdüğü; hâlihazırda bir Beyan imzalanması mümkün olmamakla birlikte; konuya ilişkin en kısa sürede dönüş yapmayı hedefledikleri ifade edilmiştir.

Ülkemiz tarafından, konuya ilişkin Komisyon ile varılan mutabakat doğrultusunda, ülkemizin OK'lara ilişkin mevzuatı hazırlayarak Komisyon'a ilettiği, Komisyon'un sözkonusu OK'ların ancak mevzuata tam uyum sağlandığı tarihten itibaren faaliyet gösterebileceğine ilişkin görüşü doğrultusunda, bu hususun Beyana yansıtılmasını talep ettiği; ülkemizce de bu yaklaşımın kabul edildiği, dolayısıyla Komisyon tarafından sözü edilen hukuki istişarelere bir anlam verilemediği ve OK atama işlemlerinin 1-1,5 yıl kadar sürdüğü dikkate alınarak Komisyon'dan bir an evvel taslak Beyan metninin beklendiği vurgulanmıştır.

Komisyon tarafından, bahse konu kademeli yaklaşımın Gümrük Birliği kapsamında ilk defa uygulanacağı ve bunun yöntemine ilişkin hukuk servisleri ile istişarelerin sürdüğü ve ülkemize kısa süre içerisinde geri dönüş yapılacağı bildirilmiştir.

3.5. Türkiye'nin REACH Mevzuatına Uyumu

Tarafımızca, ülkemizin AB'nin REACH mevzuatına uyum yoluyla Avrupa Ekonomik Alanı ülkeleri ile aynı temelde REACH'e entegre edilmesi konusunda Komisyon ile uzun süre önce prensipte uzlaşa sağlandığı; anılan mevzuatın teknik hükümlerinin yanı sıra merkezi bir Ajans yönetiminde idari hükümlerinin de bulunduğu bir teknik mevzuat olması nedeniyle Gümrük Birliği kapsamında diğer mevzuat gruplarından ayrıştığı; bu çerçevede ülkemizin Avrupa Ekonomik Alanı ülkelerindeki gibi REACH'e entegrasyonunun Gümrük Birliği'nin düzgün işleyişi açısından önemi vurgulanmıştır. Tarafımızca devamla, REACH'e uyum mevzuatımız olan KKDİK Yönetmeliği'nin Komisyon ile yapılan istişareler neticesinde Haziran 2017'de yayımlandığı; bununla birlikte son kayıt tarihinde ve kayıtlı ilişkili diğer tüm prosedürlerin tarihlerinde revizyona gidildiği ve 31 Aralık 2023 tarihinin son kayıt tarihi olarak belirlendiği; bu çerçevede Komisyon ile varılan uzlaşa doğrultusunda ülkemizin REACH'e entegrasyonuna yönelik sürecin hızlandırılmasının beklendiği; aksi halde Gümrük Birliği alanında ekonomik operatörlerin çifte kayıt gibi uygulamalarla karşılaşmasının kaçınılmaz olacağı ifade edilmiştir. Tarafımızca son olarak, mevzuatın İngilizce tercümesinin 2018 yılında ve ayrıca 2019 yılı Ocak ayında gerçekleştirilen Teknik Mevzuat Çalışma Grubu toplantısının ardından Komisyon ile paylaşıldığı belirtilerek, 2019 yılı Mart ayında talep edildiği üzere, süreçte bir yol haritası oluşturulmasını teminen Komisyon ile teknik bir toplantı yapılması önerisi tekrar edilmiştir.

Komisyon tarafından, süreçte yaşanabilecek olası bir gecikmenin gerek Türk gerekse AB firmaları açısından ortaya çıkarabileceği güçlüklerin farkında olduğu; ülkemizce hazırlanan mevzuatın incelenme aşamasında bulunduğu, ancak çok kapsamlı olması nedeniyle çalışmaların henüz bitirilemediği; ilk incelemelerin kısmi bir uyuma işaret ettiği ve Komisyon'un ilgili birimleri arasında istişarelerin tamamlanmasının ardından ülkemize hızlı bir şekilde geri dönüş yapılacağı bildirilmiştir.

Ülkemizce KKDK Yönetmeliği'nin zaten Komisyon ile gerçekleştirilen istişarelerin sonucunda yayımlandığı hatırlatılarak, süreç kapsamında mevzuat uyumunun yanı sıra, ülkemizin REACH'e entegrasyonuna yönelik modalitelerin de eş zamanlı olarak ele alınması gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda, Sonbahar aylarında Komisyon ile tüm ilgili tarafların katılımıyla bir değerlendirme toplantısı yapılması önerisi yinelenmiştir.

3.6. Türkiye'nin AB'nin GMP Mevzuatına Uymu

Ülkemiz tarafından, Türkiye'nin AB İyi İmalat Uygulamaları (GMP) mevzuatına uyum çalışmalarının 2013 yılında başlatıldığı ve söz konusu çalışmalarda büyük gelişme kaydedildiği; mevzuat uyumunda sağlanan ilerlemelerin Komisyon'dan 2018 yılı Mayıs ayında alınan mektup ile de teyit edildiği; öte yandan ülkemizin PIC/S üyeliğinin GMP denetimleri ve sertifikalandırma süreçlerine ilişkin kapasite ve kaliteyi açık bir şekilde ortaya koyduğu; ülkemizin ayrıca yakın zaman içerisinde Komisyon'un Mayıs 2018 tarihli mektubunda işaret edilen bazı hususlara ilişkin açıklamalarının Komisyon'a iletileceği; diğer taraftan Komisyon'dan alınan Mayıs 2018 ve Mart 2019 tarihli mektuplarda Komisyon tarafından GMP mevzuat uyumunu ülkemizin katılım müzakereleri ile ilişkilendirdiğinin görüldüğü; bu yaklaşımın AB açısından da sonuçları bulunduğu ifade edilmiştir. Bu çerçevede, Komisyon'dan mevzuat uyum sürecine ilişkin görüşleri talep edilmiştir.

Komisyon tarafından, ülkemiz değerlendirmelerinin not edildiği; Komisyon'un ilgili birimleriyle istişare ettikten sonra ülkemize süreçteki müteakip adımlara ilişkin görüşlerinin iletileceği belirtilmiştir.

3.7. AB'nin Eczacılık Ürünlerinde Seri Serbest Bırakma (Batch Release) Uygulamaları

Ülkemizce, AB'ye ilaç ihracatı yapan ülkemiz üreticilerinin her bir ilaç serisi için serbest bırakma analizlerini (*batch release*) AB üyesi ülkelerde yaptırma zorunluluğu ile analizin yapıldığı ülke ve ruhsatlandırmanın yapıldığı ülkenin aynı olma gerekliliği nedeniyle yaşadığı sorunlar bir kez daha gündeme getirilerek, uygulamanın AB'nin beşeri tıbbi ürünlerinin pazara arzına ilişkin 2001/83/EC sayılı Direktifi'nin 51. Maddesi kapsamında AB mevzuatına aykırı olduğu ifade edilmiştir. İlaveten, ülkemiz ile AB arasında seri serbest bırakma analizlerinin karşılıklı tanınmasının değerlendirilmesi talebimiz iletilmiştir.

Komisyon tarafından, ülkemiz görüşlerinin not edildiği ve ilgili Komisyon birimlerine danışıldıktan sonra, 2019 yılı sonbahar döneminde ülkemize geri dönüş yapılacağı bildirilmiştir.

3.8. Tütün ve İlgili Ürünlerin Üretimi, Sunumu ve Satışına İlişkin 2014/40/AB Sayılı Direktifin Uygulanması

Komisyon tarafından, ülkemizin AB resim kütüphanesine erişim talebinin bulunduğu; ancak hâlihazırda lisans anlaşması nedeniyle belirli kısıtlar olduğu; Komisyon'un standart bir lisans anlaşması üzerinde çalıştığı ve kısa süre içerisinde bu süreçte sonuç almayı umduğu belirtilmiştir. Öte yandan, ülkemiz mevzuatında paket üzerindeki fotoğrafların boyutunun AB mevzuatı ile uyumsuz olduğu hususu gündeme getirilmiştir.

Ülkemiz tarafından, taslak mevzuatın kısa sürede Komisyon'a iletilmesinin öngörüldüğü; ancak hâlihazırda mevzuat uyumunda en önemli eksiğin AB'nin resim kütüphanesine erişimden kaynaklandığı ifade edilmiştir.

4. Menşe Kuralları

4.1. Gümrük Vergilerinde Geri Ödeme veya Muafiyet İmkânının Türkiye ve AB Arasındaki 1/95 Sayılı OKK Kapsamı Ticarete Teşmil Edilmesi

Komisyon tarafınca, 1/95 sayılı OKK'da Gümrük Birliği kapsamı ticaretin menşe esaslı olmaması nedeniyle geri ödeme yasağının öngörülmesine karşılık, menşe esasına dayanan ve ikili kümülasyon öngören Serbest Ticaret Anlaşmalarında geri ödeme yasağının öngörülme-yebileceği, Gümrük Birliği'nin mevcut hükümleri çerçevesinde geri ödeme yasağının kaldırılmasının uygulamada yeni sorunlara yol açabileceği vurgulanarak, konunun teknik düzeyde yapılacak bir toplantıyla ele alınmasının uygun olacağı belirtilmiştir.

Tarafımızca, Bölgesel Konvansiyonun revizyonuna yönelik çalışmalarda son aşamaya gelindiği, geri ödeme yasağı konusuyla birlikte tam kümülasyon konusunun ivedi bir şekilde çözüme kavuşturulması gerektiği belirtilerek, Gümrük Birliği bağlamında menşe kurallarının uygulanmasına yönelik mevcut sorunların Avrupa Komisyonu yetkilileriyle teknik toplantıda ele alınmasının ve söz konusu hususların Bölgesel Konvansiyonun revizyon çalışmaları tamamlanmadan çözüme kavuşturulmasının önem arz ettiği teyit edilmiştir.

4.2. 1/95 Sayılı OKK Kapsamında Türkiye ve AB Arasındaki Ticarete Tam Kümülasyon Uygulama İmkânı

4.1 Numaralı Gündem maddesi altında ele alınmıştır.

5. Kıbrıs ile Ticaret

Bu başlık altında konuya ilişkin pozisyon belgeleri karşılıklı olarak iletilmiştir.

6. 1. Gün Kapanış Oturumu

7. Gümrük Birliği'nin Uygulanması

7.1. Türkiye Tarafından Üçüncü Ülke Menşeli Mallara Uygulanan İlave Gümrük Vergileri; İhracatçı Beyanı

Komisyon tarafından, ülkemizin ilave gümrük vergisi uygulamasının Gümrük Birliği'ni açıkça ihlal ettiği; AB menşeli ürünlerin söz konusu vergilerden muaf tutulması için, 24 Mayıs 2019 tarihinde yayımlanan yönetmelik değişikliği ile A.TR dolaşım belgesi eşliğinde ülkemize ihracatı yapılan ürünlerden risk esaslı olarak menşe şahadetnamesi talep edilmesinin öngörüldüğü; ancak ekonomik operatörlerden gelen şikâyetler çerçevesinde, herhangi bir risk değerlendirmesi yapılmaksızın AB üzerinden ithal edilen tüm ürünlerden menşe şahadetnamesi talep edildiğinin anlaşıldığı; serbest dolaşımda bulunan ürünlerden menşe belgesi istenmesinin Gümrük Birliği'nin temel prensiplerine açık bir aykırılık teşkil ettiği; konuya ilişkin şikâyetlerin GBOK toplantısının hemen öncesinde bir mektup ile ülkemize iletildiği ve söz konusu mektuba cevap beklendiği ifade edilmiştir.

Tarafımızca, 26 ürün grubunda ilave gümrük vergisi uygulanmakla birlikte, AB ve STA ülkelerinin bu uygulamadan muaf olduğu; mezkûr ürünlerin uygulamadan muaf tutulabilmesi için daha önce başvurulmuş ihracatçı beyanı uygulamasının 24 Mayıs 2019 tarihli yönetmelik

değişikliği ile kaldırılarak, yerine risk esaslı olarak menşe şahadetnamesi talep edilmesi uygulamasına geçildiği; söz konusu belgenin A.TR dolaşım belgesinin yerine hiçbir şekilde geçemeyeceği; Gümrük Birliği kapsamında serbest dolaşımın esas olduğu ve ülkemiz uygulamasının bu prensip çerçevesinde A.TR belgesine sahip ürünleri risk esaslı olarak menşe şahadetnamesinden muaf tutmayı hedeflediği; ancak geçiş sürecinde karşılaşılan sorunlar varsa bu sorunların tarafımıza iletilmesi durumunda üzerinde çalışılabileceği; konuya ilişkin Komisyon mektubuna ise ilgili birimler ile istişareler tamamlandıktan sonra kısa sürede cevap verileceği belirtilmiştir.

7.2. AB'nin Genelleştirilmiş Tercihler Sistemine (GTS) Uyum

Komisyon tarafından, AB'nin ile Türkiye'nin GTS rejimleri arasındaki farklılıkların artmaya devam ettiği; 35. Dönem GBOK toplantısında Türkiye tarafından AB GTS Komitesi'ne katılım sağlanması karşılığında AB'nin GTS rejimine tam uyum sağlanabileceğinin ifade edildiği, ancak şu ana kadar Türkiye tarafından konuya ilişkin herhangi bir planın iletilmediği belirtilerek, Gümrük Birliği kapsamında AB GTS rejimine uyum sağlanması talep edilmiştir.

Tarafımızca, AB'nin kendi üretim ve dış ticaret yapısına göre GTS'yi uygulamakta olduğu; Türk sanayisi üzerinde olumsuz etkisine rağmen 2002-2010 yılları arasında Türkiye'nin kademeli olarak AB GTS rejimine uyum sağladığı; ancak anılan sisteme ilişkin karar alma mekanizmalarına katılım talebimize AB tarafından olumlu yaklaşmadığı; AB'nin GTS politikasının, Türkiye'nin ihtiyaçları dikkate alınmadan belirlenmesi nedeniyle üreticilerimizin zarar gördüğü; bu nedenle AB GTS rejiminden ürün ve ülke kapsamı açısından bazı farklılıklarımızın olduğu belirtilerek; AB'nin GTS karar alma mekanizmasına dahil olma talebimiz tekrar vurgulanmıştır.

Komisyon tarafından, Türkiye'nin Gümrük Birliği kapsamında bir takım taahhütler üstlendiği ve GTS rejimine uyumun da bunlardan biri olduğu; Türkiye'nin ancak AB GTS rejimine tam uyum sağlaması durumunda ilgili komiteye katılımının değerlendirilebileceği belirtilmiştir.

Tarafımızca, Türkiye'nin Gümrük Birliği çerçevesinde yükümlülüklerinin olduğu, ancak AB'nin Türkiye ile bu alanda işbirliğine gitmesi gerektiği ifade edilmiştir. 1/95 sayılı OKK kapsamında, Gümrük Birliği'nin işleyişi ile ilgili bir alanda AB tarafından Türkiye'ye danışılması ve ülkemizin hassasiyetlerinin de gözetilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda, ülkemizin GTS Komitesine katılım sağlaması halinde, GTS Rejimini üstlenmeye hazır olduğu dile getirilmiştir.

Komisyon tarafı, Türkiye'nin GTS Komitesine katılma talebini not aldıklarını ancak öncesinde konuya ilişkin tam uyum sağlanması gerektiğini ve Türkiye'nin GTS Komitesine katılımı konusunu üye ülkelere danışacaklarını ifade etmiştir.

7.3. STA Uyum ve Devam Etmekte Olan Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA) Müzakereleri

Komisyon tarafından, ülkemiz ile AB arasında 17 Mayıs 2019 tarihinde Ortak Ticaret Politikası Bilgilendirme Toplantısı gerçekleştirildiği ve AB ile Türkiye'nin STA süreçlerine ilişkin bilgi paylaşımı ve görüş alışverişinde bulunulduğu; anılan tarihten sonra AB'nin Vietnam STA'sını 30 Haziran 2019 tarihinde imzaladığı ve MERCOSUR ülkeleri ile STA müzakerelerini tamamladığı bildirilerek, ülkemizin Vietnam, MERCOSUR ve AB'nin 2 Şubat 2019 tarihinde STA'sını yürürlüğe koyduğu Japonya ile STA müzakerelerinde son durum hakkında bilgi talep

edilmiştir. Komisyon yetkililerince ayrıca, ülkemizin Katar ile STA imzaladığı bilgisinin alındığı ifade edilerek, ülkemizin AB'den önce sonuçlandığı Malezya STA'sından kaynaklanan sorunların Katar kaynaklı olarak bir kez daha yaşanmasından endişe duyulduğu belirtilmiştir.

Ülkemizce, Japonya ile STA çalışmalarında ilerleme kaydedildiği; 15. Tur müzakerelerin Haziran ayında gerçekleştirildiği ve Sayın Cumhurbaşkanımızın Japon Başbakanı ile 1 Temmuz 2019 tarihinde gerçekleştirdiği görüşmede STA'nın yılsonuna kadar tamamlanması hedefi konulduğu; Vietnam ile görüşmelerin henüz istikşafi aşamada bulunduğu; Katar ile 2018 yılı Ekim ayında imzalanan anlaşmanın henüz yürürlüğe girmediği; ancak Ortak Gümrük Tarifesi çok düşük olan sınırlı sayıda ürünü kapsamı nedeniyle anlaşmanın AB ülkelerini etkilemesinin öngörülmediği ifade edilmiştir.

Öte yandan, ülkemizce Brexit ve AB ile ABD arasındaki olası ticaret anlaşması sürecinde son durum hakkında Komisyon'dan bilgi talep edilerek, ülkemizin AB'nin Gümrük Birliği ortağı olarak beklenti ve hassasiyetlerinin her iki süreçte de dikkate alınması ve taraflar arasında istişare mekanizmaların etkin bir şekilde işletilmesi talep edilmiştir.

Komisyon tarafından, 25 Temmuz 2018 tarihinde Avrupa Komisyonu Başkanı Jean Claude Juncker ile ABD Başkanı Donald Trump arasında Vaşington'da yapılan görüşmede, DTÖ'nün reformunun yanı sıra, taraflar arasında ikili ticareti geliştirmek üzere bir süreç başlatılmasının kararlaştırıldığı; bu kapsamda, Konsey'in ABD ile sanayi ürünlerinde tarifelerin kaldırılması ve uygunluk değerlendirmesi alanında bir anlaşma müzakere edilmesine yönelik Komisyon'a 15 Nisan 2019 tarihinde müzakere yetkisi verdiği; bununla birlikte, müzakerelerin içeriğine yönelik olarak taraflar arasında görüş ayrılığı bulunduğu; nitekim ABD'nin müzakerelere tarımın da dahil edilmesi talebinin bulunduğu ancak bu talebe AB tarafından olumlu yaklaşmadığı ifade edilmiştir. Brexit konusunda ise yeni bir gelişme olmadığı; ancak Birleşik Krallık ile Brexit sonrası dönem için müzakereler yürütülürken, ülkemiz ile de Gümrük Birliği kapsamında gerekli bilgilendirme ve istişare mekanizmalarının işletileceği dile getirilmiştir.

7.4. Rekabet

Komisyon tarafından, Gümrük Birliği'nin etkin işleyişi ve ekonomik operatörler için eşit rekabet koşullarının sağlanması amacıyla, taraflar arasında rekabet kurallarının uygulanmasında uyum sağlanmasının önem arz ettiği; nitekim 1/95 Sayılı Gümrük Birliği Kararı'nın 39 ve 54. Maddeleri uyarınca ülkemizin AB devlet yardımları mevzuatına uyum yükümlülüğü üstlendiği; aynı Karar çerçevesinde ülkemizin devlet yardımları alanında AB'ye bildirim yükümlülüğü bulunduğu; AB tarafından sağlanan devlet yardımlarının tüm taraflarca şeffaf bir şekilde izlenebildiği, ancak ülkemiz devlet yardımları için aynı durumun söz konusu olmadığı; şeffaflığın yanı sıra, devlet yardımlarının izlenmesi ve denetlenmesi için bağımsız bir otorite oluşturulması gerektiği, ancak bu konuda hazırlanan 6015 Sayılı Devlet Desteklerinin İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun'da bir ilerleme sağlanamadığı ifade edilmiştir.

Ülkemiz tarafından, devlet desteklerinin izlenmesi ve denetlenmesi ilgili mercilere bildiriminin sağlanmasına yönelik olarak ilke ve esasların belirlenmesine ilişkin usul ve esasları tespit etmek amacıyla 6015 sayılı Devlet Desteklerinin İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun'un 23 Ekim 2010 tarihinde yürürlüğe girdiği; ancak 2 Temmuz 2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) 207. Maddesiyle, 6015 sayılı Kanun'un Devlet Desteklerini İzleme ve Denetleme Kurulu'nu tesis eden 4. Maddesi'nin mülga olduğu; takiben, 9 Temmuz 2018 tarihli ve 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile Devlet Destekleri İzleme ve Denetleme

Kurulu'nun görev ve yetkilerinin Cumhurbaşkanlığı Ekonomi Politikaları Kurulu ve Cumhurbaşkanı'na tevdi edildiği bildirilmiştir.

Ülkemiz tarafından devamla, devlet yardımları konusunda Gümrük Birliği'nde yer alan mevcut hükümlere işlerlik kazandırılabilmesi için ilave bir Ortaklık Konseyi Kararı gerektiği; ayrıca, Gümrük Birliği kapsamında yükümlülüklerin karşılıklı olarak düzenlendiği ve Türkiye'nin AB mevzuatına uyum ve bildirim yükümlülüğünün yanı sıra, AB'nin Türkiye'yi ilgili alanlarda AB danışma ve karar alma mekanizmalarına dâhil etme ve ülkemize gerekli bildirimleri yapma yükümlülüğü bulunduğu ifade edilmiştir.

Komisyon tarafından, Gümrük Birliği kapsamında devlet yardımlarına ilişkin uygulama kurallarının belirlenmesine yönelik Ortaklık Konseyi Kararı'nın tesis edilmemiş olmasının, ülkemizin bildirim yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi anlamına gelmediği; bu doğrultuda Madde 39 kapsamında öngörülen ülkemizce sağlanan tüm yardımların bildirimlerinin gerçekleştirilmesinin beklendiği; ayrıca önümüzdeki dönemde Komisyon'un ilgili mevzuata ilişkin danışma yükümlülüklerinin yerine getirilmesinin öngörüldüğü dile getirilmiştir. Komisyon yetkililerince ayrıca, ülkemiz devlet yardımları otoritesinin yeniden yapılandırılması süreci ve bağımsızlığının nasıl sağlanmasının öngörüldüğü hakkında yazılı bilgi talep edilmiştir.

7.5. Fikri Mülkiyet Hakları Uygulamaları

Komisyon tarafından, konunun 4 Aralık 2018 tarihinde gerçekleştirilen Fikri Mülkiyet Hakları Çalışma Grubu toplantısında detaylı bir şekilde ele alındığı; anılan toplantıda dile getirildiği üzere, Türkiye'nin sınai mülkiyet hakları konusunda son dönemde kaydettiği ilerlemeden memnuniyet duyulduğu; ancak sahte ürünler konusunda belirli sorunların devam ettiği; nitekim Türkiye'nin saat, giyim ve otomotiv yedek parçalarında Çin'den sonra en büyük ikinci sahte ürün pazarı olduğu; ayrıca Türkiye'nin sahte ürünler için transit ülke konumunda bulunduğu; anılan ürünlerin transit geçişte etkin kontrolünün sağlanması ve imha edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, emniyet teşkilatının hak sahibi şikâyeti olmaksızın harekete geçmesinin sağlanması ve cezaların caydırıcı hale getirilmesi gerektiği; arama ve el koyma kararlarına ilişkin uygulamaların iyileştirilmesi ve ihtisaslaşmış fikri mülkiyet hakları mahkemelerinin daha etkin hale getirilmesi hususları gündeme getirilmiştir. Öte yandan, eczacılık ürünlerine yönelik 6 yıllık veri imtiyazı koruma süresi ve Sınai Mülkiyet Kanunu ile zorunlu lisans uygulamalarının kolaylaştırılmış olması eleştiri konusu edilmiş ve ülkemizin 1/95 Sayılı OKK'nın 8 No'lu Eki ile uyumlu bir şekilde, fikri ve sınai mülkiyet haklarında ulusal tükenme ilkesini benimsemesi gerektiği belirtilmiştir.

Ülkemiz tarafından, sınai mülkiyet haklarının uygulanmasına ilişkin sağlanan gelişmeler ve atılması öngörülen adımlar hakkında bilgi verilerek; Türkiye'nin fikri mülkiyet hakları konusunda yapısal ve kurumsal çerçevesinin uluslararası standartlar ile uyumlu olduğu ve AB mevzuatına ileri uyum sağlandığı; tükenme konusunda ise, AB'nin 28 ülkeyi kapsayan bölgesel tükenme ilkesini benimserken, ülkemizin ulusal tükenme ilkesini benimsemesini beklemesinin adil bir yaklaşım olmayacağı; bu doğrultuda ülkemizde uluslararası tükenme ilkesinin geçerli olmaya devam edeceği ifade edilmiştir.

Toplantıda ayrıca, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından fikri mülkiyet hakları alanında kaydedilen ilerleme ve düzenlenen faaliyetlere ilişkin bir çalışma belgesi Komisyon ile paylaşılmıştır.

Komisyon yetkililerince son olarak, müteakip Fikri Mülkiyet Hakları Çalışma Grubu Toplantısı'nın 2019 yılı sonbaharında Brüksel'de gerçekleştirilmesi önerilmiştir.

8. Ticaret Engelleri

8.1. Gözetim Önlemleri

Komisyon tarafından, talepleri doğrultusunda belirli ürünlerde gözetim uygulamasının AB menşeli ürünler için kaldırılmasından memnuniyet duyulduğu; ancak ülkemizde gözetim önlemleri çerçevesinde zorunlu lisans uygulamasının, Gümrük Birliği Kararı ile Dünya Ticaret Örgütü kurallarına açık bir aykırılık teşkil etmeye devam ettiği; öte yandan, 31 Ocak 2019 tarihinden itibaren hazır giyim ve ayakkabı ithalatında uygulamaya konulan ilave belgelendirme talebinin ekonomik operatörler için ilave yükümlülükler doğurduğu; risk esaslı olarak söz konusu yükümlülüklerden muafiyet sağlanması mümkün olmakla birlikte, risk değerlendirmesinin şeffaf olmadığı ve bu durumun AB ekonomik operatörleri için belirsizliği daha da arttırdığı; söz konusu değerlendirmeler çerçevesinde uygulamanın yeniden gözden geçirilmesi gerektiği; konuya ilişkin olarak 2019 yılı Ocak ayında ülkemize bir mektup iletildiği ve anılan mektuba cevap beklendiği dile getirilmiştir.

Ülkemiz tarafından, gözetim uygulaması ile ithalatı hızla artan ürünlere yönelik gerekli incelemenin yapılabilmesi için veri toplanmasının amaçlandığı; söz konusu verilerin ticaret politikası önlemleri kapsamında yurt içindeki üreticilerin talepleri doğrultusunda değerlendirildiği; anılan önlemin hedefinin uzak doğu menşeli ucuz ürünler olduğu ve önlem kapsamında belirlenen referans fiyatlar ile AB menşeli ürünlerin uygulamadan etkilenmemesinin hedeflendiği; hazır giyim ve ayakkabı sektöründe talep edilen ilave belgeler kapsamında ise, Bakanlığımız bünyesinde oluşturulan bir tekstil ve konfeksiyon komitesi ile risk kriterlerinin etkin bir şekilde belirlenmesinin amaçlandığı; ancak uygulamada yaşanan sorunlar ve ekonomik operatörlerden gelen şikâyetler varsa, tarafımıza iletilmesi durumunda söz konusu sorunların çözümüne yönelik olarak, risk kriterlerinin değiştirilmesi dahil olmak üzere, gerekli çalışmaların yapılabileceği ifade edilmiştir.

Komisyon tarafından, Avrupa Spor Endüstrisi Federasyonu tarafından uygulamadan duyulan rahatsızlıkların Komisyon'a ulaştırıldığı, söz konusu şikâyetler doğrultusunda konunun gündeme taşındığı ve ülkemize yukarıda mezkûr mektubun iletildiği; bunun dışında somut şikâyetlerin kendilerine ulaşması durumunda yine Bakanlığımıza iletileceği; ancak öncelikli olarak daha önce iletilen mektuba yönelik ülkemizin cevabının beklendiği belirtilmiştir.

8.2. TAREKS Uygulaması

Komisyon tarafından, TAREKS uygulaması kapsamında taraflar arasında iyi bir işbirliği olduğu; ancak sisteminin uygulanmasında yaşanan belirli sorunların devam ettiği; son dönemde aydınlatma sektöründe yaşanan spesifik sorunların ülkemize iletildiği ancak çözüm noktasında bugüne kadar gerekli adımların atılmadığı; ayrıca 9 sayılı Tebliğ kapsamında TSE kontrollerine ilişkin sıkıntılarının sürdüğü; öte yandan, ülkemizden TAREKS'e ait 2017 yılı verilerini almakla birlikte, sistemin gelişimine ilişkin gerekli karşılaştırma ve değerlendirmelerin yapılabilmesini teminen 2018 yılına ait verilerin de kendileri iletilmesinde fayda bulunduğu; sorunun kesin çözümü için AB'de serbest dolaşıma giren ürünlere TAREKS sistemi kapsamında muafiyet sağlanması gerektiği ifade edilmiştir.

Tarafımızca, TAREKS sisteminde AB menşeli ürünlere muafiyet sağlandığı; A.TR belgesine sahip üçüncü ülke menşeli ürünlerde ise risk esaslı olarak uygunluk değerlendirmesi yapıldığı; 2018 yılında toplam ithalatın %15,5'i incelemeye tabi tutulurken, AB'den ithal edilen ürünlerin yalnızca %8,9'unun incelemeye tabi olduğu; buna karşın toplam ithalatın %2'si uygunsuz bulunurken, AB'den ithal edilen ürünlerin %1,7'sinin uygunsuz bulunduğu; mevcut veriler çerçevesinde AB üzerinden gelen tüm ürünlerin güvenli sayılmasının mümkün olmadığı; aydınlatma ürünlerine ilişkin elimizde spesifik verilerin olmadığı; 9 sayılı Tebliğ ile ilgili olarak Çin'den gelen A.TR belgeli ürünlerin denetlendiği ve çok sayıda ürünün AB mevzuatına uygun olmadığına anlaşıldığı, bu doğrultuda TAREKS kapsamında risk kriterlerinin değiştirilerek denetimlerin artırıldığı ifade edilmiştir.

Komisyon tarafından, uygunsuz olmayan ile güvenli olmayan ürün arasında ayrımın açık bir şekilde ortaya konulması gerektiği ve ülkemiz tarafından çok sayıda belge talep edilmesi nedeniyle belirli belgelerde eksiklikler olabileceği, ancak bunun ürünün güvensiz olduğu anlamına gelmeyeceğinin dile getirilmesinin ardından, tarafımızca; bir ürünün A.TR dolaşım belgesine sahip olmasının anılan ürünün güvenli olduğunu göstermeye yetmediği, nitekim bu durumun test raporları ile de ortaya konulduğu, bu doğrultuda bazı durumlarda A.TR dolaşım belgesine sahip ürünlerden de test raporları talep edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Komisyon yetkililerince, TAREKS verilerinin yazılı olarak kendileri ile paylaşılması talep edilerek, akabinde bu konu özelinde bir teknik bir toplantı yapılmasında fayda bulunduğu belirtilmiştir.

8.3. İşlenmemiş ve Kromlu Deri İhracatındaki Kısıtlamalar

Komisyon tarafından, ülkemizin kromlu deri ihracatına yönelik vergi uygulaması şeklinde kısıtlamalarının Gümrük Birliği'ne açık bir aykırılık teşkil ettiği ifade edilerek, söz konusu uygulamanın kaldırılması talep edilmiştir.

Tarafımızca, uygulama kapsamında 4105.10 ve 4106.21 GTİP'lerinde tahsil edilen vergi oranlarının %40'dan %20'ye düşürüldüğü; öte yandan AB'nin anılan ürünlerde ülkemizden ithalatında kısmi bir düşüş görülmekle birlikte, Türkiye'nin AB ithalatında sahip olduğu yaklaşık %1 pay ile AB için önemli bir pazar olmadığı; dolayısıyla önlemin AB üyesi ülkeleri etkilemediği ifade edilmiştir.

Komisyon tarafından, Türkiye'nin mevcut kısıtlamaları nedeniyle anılan ürünlerde AB firmaları için önemli bir pazar olmasının mümkün olmadığı, bu doğrultuda bahse konu argümanın uygulamanın meşruluğunu sağlamadığı dile getirilerek, Gümrük Birliği kapsamında yer alan mezkûr ürünlerde ihracat vergilerinin kaldırılması gerektiği hususu tekrar edilmiştir.

8.4. Hurda Bakır İhracatındaki Kısıtlamalar

Komisyon tarafından, AB'nin uzun yıllar süren şikayetlerinin ardından hurda bakır ürünlerinde ihracat kısıtlamalarının Türkiye'nin Gümrük Birliği yükümlülüklerine uygun bir şekilde kaldırılmasından memnuniyet duyulduğu; ancak 2019 yılı Nisan ayı itibarıyla anılan ürünler için yeniden ihracat kısıtlaması getirildiği; daha önce önlemin kaldırılması Türkiye ile AB arasında diyalogun işlerliğini göstermesi açısından olumlu bir örnek teşkil ederken, çözülmuş bir sorunun aynı şekilde yeniden yürürlüğe konulmasının AB'de derin bir endişeye yol açtığı ifade edilmiştir.

Ülkemiz tarafından, istatistiki veri tutulması ve çevre kriterleri göz önüne alınarak hurda bakır ihracatının izlenmesi amacıyla kayıt uygulaması yapıldığı; öte yandan önlemin ihracatı kısıtlayıcı bir etkisi bulunmadığı, nitekim ihracat verileri incelendiğinde anılan ürünlerde AB'ye ihracatta bir gerileme bulunmadığının görüldüğü belirtilmiştir.

8.5. AB'den Traktör İthalatına İlişkin Mevzuat

Komisyon tarafınca, Türkiye'nin AB'de üretilen traktörlere yönelik ayrımcı uygulaması konusunun geçen sene detaylı olarak gündeme getirildiği ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile bu konuda özel bir görüşme gerçekleştirildiği; Türkiye'nin tarım alanında kullanılan traktörlere yönelik 2000 yılından itibaren AB müktesebatına tam uyumu ertelediği; Türkiye'nin 2 yılda bir uyum sağlayacağı yönündeki taahhüdüne rağmen 20 senedir hiçbir gelişme yaşanmadığı; emisyon konusunda Türkiye'nin esasen hep bir adım geriden geldiği; mevzuat uyumundaki bu ertelemelere bugüne kadar olumlu yaklaşıldığı; bu çerçevede 2017 yılı sonuna kadar AB'de üretilen traktörlerin Türkiye'de ulusal tip onayı alabildiği; ancak 2018 yılının başından itibaren AB'de üretilen traktörlere ulusal tip onayı verilmesine son verildiği; bunun sonucunda Türkiye'de üretilen Faz III traktörler Türkiye'de piyasaya arz edilebilirken, AB'de üretilen Faz III traktörlerin piyasaya arzına izin verilmediği; AB üreticilerinin Türkiye piyasasına girişte AB mevzuatına uymak zorunda olduğu ve bunun da AB'den ithal edilen traktörlerin daha katı kurallara tabi olarak %10 daha fazla bir maliyetle rekabet etmeleri anlamına geldiği belirtilmiştir. Bu çerçevede, Komisyon tarafınca ülkemizin AB mevzuatına uyum yükümlülüğü hatırlatılarak, uyum sağlanana kadar geçecek sürede Türkiye'de üretilen traktörler ile AB'de üretilenlere aynı muamelenin yapıldığı 2017 yılındaki uygulamaya geri dönülmesi talep edilmiştir. Bu kapsamda, Türkiye'nin AB mevzuatına tam uyum sağlaması için bir takvim sunulması da talep edilmiştir.

Tarafımızca, Komisyon tarafından belirtildiği üzere ülkemizin emisyon uygulamasında AB'nin gerisinden geldiği, ancak ülkemizde üretim yapan AB üreticilerinin de adaptasyonun geciktirilmesi için yoğun bir şekilde taleplerde bulunduğu, nihai amacımızın AB mevzuatına uyum olduğu ve bunun mevcut soruna bir çözüm sağlayacağının düşünüldüğü, öte yandan AB tarafının kaygılarının not edildiği, konunun Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile ele alınacağı ifade edilmiştir.

Komisyon tarafınca, ülkemizin mevzuat uyumu için 35. Dönem GBOK toplantısında 2020-2021 yıllarının hedeflendiğini beyan ettiği, bu doğrultuda Türkiye'nin AB mevzuatına uyum sağlaması için takvim sunmasının beklendiği, ayrıca bu sürede AB ve ülkemiz üreticilerine yönelik ayrımcı uygulamanın kaldırılmasının beklendiği ifade edilmiştir.

8.6. Alkollü İçkilerde Pazara Giriş Sorunları

Komisyon tarafından, alkollü içkilerde özel tüketim vergisi (ÖTV) ödeme dönemlerine ilişkin olarak, ithalatta doğan ÖTV hemen tahsil edilirken, yurtiçinde ÖTV tahsilatı için 45 günlük bir süre tanındığı, bu durumun yerli ile yabancı ürün arasında ayrımcılığa neden olduğu belirtilerek, yerli ürünlere sağlanan imkânların ithal ürünler için de sağlanması talep edilmiştir. Komisyon yetkililerince ayrıca, Türkiye tarafından gıdaların etiketlenmesine ilişkin taslak bir mevzuat hazırlandığı, söz konusu mevzuatın DTÖ'ye bildiriminin yapılmasının ardından, konuya ilişkin Türkiye'ye bir mektup iletilindiği ve anılan mektuba cevap beklendiği belirtilmiştir. Komisyon tarafından son olarak, AB'den ihraç edilen bazı ürünlerin Türkiye'den transit geçiş sırasında antrepoya girmesi durumunda yeniden iç piyasaya sürülemediği veya transit olarak yeniden

taşınmadığı ifade edilerek; bu konuda mahkemede açılmış bir davadan haberdar olduğu, bu konuda bir gelişme bulunup bulunulmadığı sorulmuştur.

Tarafımızca, anılan gündem maddesi altında Komisyon tarafından yalnızca gıdaların etiketlenmesi hususunun gündeme getirileceğinin ifade edilmesi nedeniyle, gündeme getirilen diğer konularda yeni bir bilgi sunmanın mümkün olmadığı; ancak bahse konu sorunlara ilişkin olarak ilgili Kurumlar ile temasa geçilerek gerekli bilgilendirmenin yapılabileceği; gıdaların etiketlenmesi konusunda ise, Tarım ve Orman Bakanlığınca AB ile uyumlu olarak taslak bir mevzuat hazırlandığı; anılan mevzuatın çok sınırlı ürün grubunu kapsadığı ve alkollü içeceklerin kapsam dışında yer aldığı; taslak mevzuatın AB'ye bildirimine yönelik çalışmaların devam ettiği; öte yandan, Komisyon'dan alınan mektuba kapsamlı bir şekilde cevap verildiği ifade edilmiştir.

8.7. Enerji İçeceklerine İlişkin Mevzuat

Komisyon tarafından, Türkiye'de enerji içeceklerinin piyasaya girişinde belirli mevzuat kısıtları bulunduğu; AB ile Türk mevzuatı arasında etiket gereklilikleri ve kafein oranları arasında farklılıklar olduğu; bu konuda Komisyon'un Türkiye'ye uygulamaya ilişkin 15 adet soru&yorum gönderdiği, ancak söz konusu sorulara cevap alınmadığı ifade edilerek, konuya ilişkin değerlendirmelerimiz talep edilmiştir.

Ülkemiz tarafından, enerji içeceklerinde kafein limitlerinin 2005 yılında AB mevzuatı ile uyumlu olacak şekilde değiştirildiği; ancak açılan bir dava sonucunda Danıştay tarafından söz konusu düzenlemenin 2016 yılında iptal edildiği; mevcut mahkeme kararı nedeniyle konuya ilişkin aksi yönde bir düzenleme yapılamadığı ifade edilmiştir. Öte yandan, etiketleme gereklilikleri konusunda, AB'nin farklı mevzuatlarında yer alan gerekliliklerin Türkiye'de tek bir mevzuat çatısı altında bir araya getirildiği belirtilmiştir. Ayrıca, söz konusu mevzuat kapsamında ithalatı kısıtlayıcı veya ayırmacı bir amaç güdülmeyeceği; nitekim Türkiye'de üretim yapan firmalar ile AB'den ithal edilen ürünler için tüketicinin sağlığının korunması amacıyla tamamen eşit yükümlülükler öngörüldüğü dile getirilmiştir.

Komisyon tarafından, uygulamanın ayrımcılık amacı bulunmasa dahi, AB'de üretilen ürünlerin içerik ve etiket gerekliliklerinin Türk mevzuatına uyumlu olmaması nedeniyle fiili olarak ithalatının engellendiği ifade edilerek, uygulamanın gözden geçirilmesi talep edilmiştir.

8.8. Yenilenebilir Kaynaklar Kullanılarak Gerçekleştirilen Elektrik Üretiminde Yerli Ürün Kullanımına İlişkin Olarak 6094 Sayılı Kanun ile Getirilen Düzenleme

Komisyon tarafından, yenilenebilir enerji üretiminde ülkemiz tarafından verilen yerli aksam desteğinin yerli ve yabancı üreticiler arasında ayrımcılığa yol açtığı, bunun DTÖ ve 1/95 sayılı OKK'nın ilkelerine aykırı olduğu ifade edilmiştir. Nitekim, Kanada tarafından benzer bir uygulamanın hayata geçirildiği ve AB'nin anılan uygulamayı DTÖ'ye taşıdığı; aynı şekilde, AB içinde belirli ülkelerin benzer uygulamaları yürürlüğe koymasının ardından Komisyon'un harekete geçerek, uygulamaların sonlandırılmasını sağladığı ifade edilerek, Türkiye'nin de ilgili uygulamaya son vermesi beklendiği ifade edilmiştir.

Ülkemiz tarafından, konuya ilişkin desteklerin, Türkiye'de yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının teşviki ve bu kaynakların güvenilir, ekonomik ve kaliteli biçimde ekonomiye kazandırılması amacı taşıdığı; uygulamanın mevcut mevzuat çerçevesinde 31 Aralık 2020 tarihine kadar sürdürülmesi gerekeceği ifade edilmiştir.

Komisyon tarafından, uygulamanın 2020 tarihinden sonra yenilenmemesinin beklendiği vurgulanmıştır.

8.9. İşlenmiş Tarım Ürünlerinde Tarife Kontenjanlarının Dağıtımı

Komisyon tarafı, işlenmiş tarım ürünlerinde tarife kontenjanlarının dağıtılması ile ilgili olarak 2018 yılında Türkiye'nin yeni bir tahsis yöntemine geçtiğini belirterek, ithalatçının üretici olma zorunluluğunun hala geçerli olup olmadığı hakkında bilgi talep etmiştir.

Tarafımızca, 2018 yılı Temmuz ayında tahsisat sistemini değiştirdiğimiz ifade edilerek AB'den gelen işlenmiş tarım ürünlerine yönelik kontenjanların ilk gelen ilk alım yöntemi ile gümrüklerde tahsisatının yapıldığı, ithalatçının üretici olma zorunluluğunun kaldırıldığı belirtilmiştir.

8.10. Türkiye'ye Tatlı Mısır İthalatı

Komisyon tarafı, tatlı mısırdaki tarım payının 2016 yılında değişmesinden dolayı, AB'deki ihracatçıların sorunlar yaşadığını ve konu hakkında tarafımızdan gerekçelerin alındığını, ancak bu uygulamanın Gümrük Birliği'nin ruhuna aykırı olduğunu, hukuki değerlendirmelerine göre Türkiye'nin bu vergileri ancak AB ile anlaşarak artırabileceğini ve bu nedenle istişarelerde bulunulması gerektiğini belirtmiştir. Dolayısıyla, bu gümrük vergisi artışının usulen ve hukuken gerekçelendirilmediğini düşündüklerini ifade etmiştir.

Tarafımızca, işlenmiş tarım ürünlerinde tarım ve sanayi bileşenine yönelik ayrı gümrük vergilerinin olduğu, 1996 yılından beri bu vergilerde bir değişikliğe gidilmediğini ancak bunun vergilerin değiştirilemeyeceği anlamına gelmediği ve ulusal ve uluslararası yükümlülüklerimiz çerçevesinde özel sektörün talepleri doğrultusunda işlenmiş tarım ürünlerine yönelik vergilerin gözden geçirildiği ifade edilmiştir. Ayrıca, diğer temel tarım ürünlerinde olduğu gibi işlenmiş tarım ürünlerinin tarım bileşeni açısından Gümrük Birliği kapsamında hiçbir yükümlülüğümüzün bulunmadığı, ancak sanayi bileşeni bakımından yükümlülüğümüzü yerine getirerek vergileri sıfırladığımız ifade edilmiştir.

Komisyon tarafı, 1/95 sayılı OKK'nın ekinde tatlı mısır için spesifik bir tutarın belirlendiğini, bu miktarın ancak tarafların ortaklaşa vereceği karar ile değişebileceğini, tek taraflı bir değişikliğin kabul edilemez olduğunu, bu miktarların ancak ortak bir karar ile değişebileceğini ifade etmiştir.

8.11. Kontratların Türk Lirası Cinsinden Yapılması Zorunluluğu

Komisyon tarafından, ülkemizde kontratların Türk Lirası cinsinden yapılması zorunluluğunun serbest piyasa açısından sorun teşkil ettiği ve konuya ilişkin bazı istisnalar tanındığı ifade edilerek, söz konusu istisnaların genişletilmesinin söz konusu olup olmadığı sorulmuştur.

Ülkemiz tarafından, mezkûr mevzuatın finansal istikrarı güçlendirmek amacıyla ekonomik politikalar çerçevesinde yürürlüğe konulduğu; düzenlemenin yalnızca Türk vatandaşlarını kapsadığı ve yabancı firmalar ile yabancı vatandaşların uygulamadan muaf tutulduğu; ancak ilgili paydaşlardan gelecek talep ve öneriler doğrultusunda uygulamanın iyileştirilebileceği belirtilmiştir.

8.12. Kozmetik Ürünlerinde Bildirim Sistemi

Komisyon tarafından, kozmetik ürünlerinde bildirim sistemine ilişkin Türk mevzuatının ülkemizin Gümrük Birliği yükümlülükleri çerçevesinde AB mevzuatı ile uyumlaştırılması ve mevzuatın taslak aşamasında AB'ye gerekli bildirimlerin yapılması gerektiği dile getirilmiştir. Ayrıca, mevzuatın taslak aşamasında olduğu halde uygulamaya konulduğu yönünde şikayetler alındığı; Türk mevzuatı ile AB mevzuatı arasında farklılıklar bulunduğu; ülkemizce her bir kozmetik ürünü için talep edilen bildirim kapsamında detaylı bir ürün güvenliği değerlendirmesi talep edildiği, bu çerçevede bildirim portalına ürünlerin içerikleri ve formül bilgileri de dahil olmak üzere hassas ve ticari sır niteliğinde bilgilerin yüklenmesinin talep edildiği; ayrıca ürünler piyasaya arz edilmeden önce bunlara ilişkin elektronik portal üzerinden bildirilen bir dizi bilginin Sağlık Bakanlığı web sayfasındaki bir link aracılığıyla kamuya paylaşıldığı; bu çerçevede ürünün piyasaya arzından 4-5 ay evvel ürüne ilişkin bilgilerin paylaşılmasının büyük bir sorun teşkil ettiği ve bu linkin kaldırılmasının veya bu konuda bazı adımlar atılmasının önem arz ettiği; bilgilerin portala yüklenmemesi durumunda ise başvuruların reddedildiği; ayrıca AB'de iyi imalat uygulamaları (GMP) belgelerinin otomatik bir deklarasyon şeklinde olmasına rağmen, ülkemizde AB mevzuatından farklı şekilde uygulandığı ifade edilmiştir.

Ülkemiz tarafından, ilgili taslak mevzuatın kısa süre içerisinde Komisyon ile paylaşılacağı ve Komisyon'dan mümkün olan en kısa süre içerisinde görüşlerinin beklendiği; öte yandan mevzuatın uygulanıp uygulanmadığı konusunun araştırılacağı ve Komisyon'a bilgi verileceği bildirilmiştir.

8.13. Tarife Kotalarının Türkiye'ye Otomatik Tahsisi

Tarafımızca, Gümrük Kodu Komitesi Ekonomik Tarife Sorunları Grubu (ETSG) toplantılarına ülkemizce katılım sağlandığı ve söz konusu toplantılar kapsamında tarifelerin askıya alınması prosedürlerinin Türkiye ve AB için eşit şekilde işletilebildiği; ancak tarife kontenjanlarının belirlenmesi sürecinde ülkemizin üye ülkelerden ayrı başvuru yapmak ve hammadde ihtiyacını ispatlamak durumunda kaldığı; ülkemizin herhangi bir ürün için tarife kotası talebine, AB üyesi ülkeler için anılan üründe tarife kotası tanınsa dahi, üye ülkelerden birinin bile itirazı halinde olumlu cevap verilemediği; bu durumun ülkemizce tarife kotalarının kullanılmasında ciddi sorunlara neden olduğu; bu kapsamda AB'de herhangi bir ürün için açılmış tarife kotası bulunmasının söz konusu ürüne ilişkin AB ve Türkiye'de üretimin yetersizliğine kanıt olarak kabul edilmesi ve ülkemiz başvurularının sadece miktar açısından müzakerelere konu edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Komisyon tarafınca, ülkemiz talebinin değerlendirilmesini teminen ilgili birimlere aktarılacağı ifade edilmiştir.

8.14. Eski, Kullanılmış ve Yenileştirilmiş Eşya İthalatı

Komisyon tarafından, İthalat Rejimi Kararı'nın 7. maddesi uyarınca eski, kullanılmış ve yenileştirilmiş eşya için Türkiye'nin ithalat lisansı talep ettiği, bu durumun 1/95 sayılı OKK'nın 5.maddesi ve DTÖ kurallarına aykırılık teşkil ettiği ifade edilmiştir.

Tarafımızca, eski, kullanılmış ve yenileştirilmiş eşyaların ithalatı konusunda ülkemiz sisteminin kademeli olarak serbestleştirildiği; insan, hayvan ve bitki sağlığı dikkate alınarak mevzuatımızın son olarak 2018 yılında güncellendiği; hâlihazırda 838 ürünün herhangi bir lisansa ihtiyaç duyulmadan ithalatının gerçekleştirilebileceği ifade edilmiştir.

9. Gümrük Birliği'nin Güncellenmesi Süreci

Ülkemiz tarafından, Gümrük Birliği'nin güncellenmesinin Türkiye için zorlu bir süreç olduğu; özellikle tarım, hizmetler ve kamu alımları sektöründe ülkemizin hassasiyetleri bulunduğu; buna rağmen Türkiye ile AB arasında ticari ve ekonomik ilişkileri derinleştirecek bu süreçte yönelik olarak siyaset ve iş dünyasının desteğinin sağlandığı ve ülkemizin gerekli hazırlık çalışmalarını yaparak müzakerelere hazır hale geldiği; Komisyon'da 2019 yılı Kasım ayında başlayacak yeni dönemde süreçte ilerleme sağlanmasının beklendiği; ancak ülkemizin sürecin resmi olarak başlatılması için, AB tarafından karşılaşılan ticari sorunların çözümü gibi, hiçbir ön şartı kabul etmeyeceği; güncelleme sürecinde Gümrük Birliği kapsamında her iki tarafça da karşılaşılan ticari ve yapısal sorunların çözümünün hedeflendiği; bu noktada tek taraflı bir yaklaşımın kabul edilebilir olmadığı ifade edilmiştir.

Komisyon tarafından, mevcut siyasi ve hukuki koşullar nedeniyle halihazırda süreçte herhangi bir ilerleme öngörülmediği; ancak Komisyon'da başlayacak yeni dönem ile birlikte, Türkiye'de gerçekleştirilecek reformlara da bağlı olarak, sürecin ivme kazanmasının umut edildiği; ayrıca, güncelleme sürecinin başlatılması için AB tarafından karşılaşılan ticari sorunların çözümünün resmi bir önkoşul olmamasına rağmen ilişkilerde pozitif bir gelişme olarak değerlendirilebileceği; bununla birlikte Gümrük Birliği'nin üye ülkelere tam ve ayırım gözetmeksizin uygulanmasının güncelleme süreci için önem arz edeceği belirtilmiştir.

10. Türkiye'nin AB Danışma ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılımı

Tarafımızca, 1/95 sayılı OKK'na göre, Komisyon'un Türk uzmanların taslak mevzuat hazırlık çalışmalarına mümkün olduğu ölçüde katılımını sağlama yükümlülüğü bulunduğu ve Türk uzmanların, üye ülke uzmanları ile aynı şekilde danışma süreçlerinde yer almasının öngörüldüğü ifade edilmiş ve bu kapsamda, Gümrük Birliği'nin işleyişi ile doğrudan ilgili tüm komitelere, Ticaret Politikası Komitesi de dahil olmak üzere katılıma ilişkin talebimiz yinelenmiş ve söz konusu katılımın, ülkemizin AB mevzuatına uyumu açısından taşıdığı öneme dikkat çekilmiştir.

Komisyon tarafından, konuya ilişkin değerlendirmelerimizin ve talebimizin not edildiği; taslak AB mevzuatı konusunda Türkiye ile gerekli istişarelerde bulunulmasına yönelik gerekli çabanın sarf edildiği; ancak AB'nin danışma ve karar alma mekanizmalarına katılım konusunda öncelikli olarak ilgili alanda mevzuat uyumunun sağlanması gerektiği; bazı komitelerin ise yalnızca üye ülkelere açık olması nedeniyle Türkiye'nin katılımının mümkün olamadığı belirtilmiştir.

11. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (ABAD) Macaristan Kararı'nın İkili ve Transit Kotalar Üzerine Yansımaları

Tarafımızca, karayolu kotalarının Türkiye'nin Gümrük Birliği'nden etkin bir şekilde yararlanmasının önünde engel teşkil ettiği; uygulamanın hem Gümrük Birliği hem de DTÖ'nün transit taşımacılığa ilişkin hükümlerine aykırı olduğu; ancak ülkemizce konunun 55 yılı aşkın süredir ortaklık ilişkisine sahip iki taraf arasında DTÖ'ye taşınmaksızın çözümünün beklendiği; nitekim sorunun hukuki yollardan çözümüne yönelik olarak Macaristan'da açılan davada, Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) tarafından Macaristan'ın transit taşımacılıkta aldığı ücretlerin Gümrük Birliği'ni ihlal ettiğinin açık bir şekilde ortaya konulduğu; bahse konu Karar'ın diğer ülkeler tarafından da uygulanması için, daha önce vize konusunda Divan'ın ilgili

kararlarının ardından yapıldığı gibi, Komisyon tarafından gerekli çalışmanın yapılmasının beklendiği; Macaristan davası benzeri uygulamalara sahip ülkeler hakkında gerekli bilgilerin Komisyon'a iletilmesi ve Komisyon tarafından bu konuda gerekli adımların hızlı bir şekilde atılması gerektiği; ayrıca Avusturya davasında ABAD tarafından verilen kararda Katma Protokol'ün 41. Maddesi kapsamında standstill hükmünün karayolu taşımacılığı için de geçerli olduğunun teyit edildiği; bu doğrultuda, Komisyon'dan üye ülke uygulamaları incelenerek standstill hükmüne aykırı ülke uygulamalarına son verilmesi için çalışma yürütmesi talep edilmiştir.

Komisyon tarafından, Macaristan davası konusu benzer uygulamalara sahip üye ülkelerin ilgili Komisyon birimleri tarafından incelendiği ve çalışmaların tamamlanması ertesinde ülkemize gerekli bilgilendirmenin yapılacağı; Avusturya davası kapsamında standstill konusunun ise, üye ülkeler ile Türkiye arasındaki ikili anlaşmaların incelenmesini gerektirdiği; Komisyon'un bu konuda yetkili olmadığı; ancak Türkiye tarafından bir çalışma yapılır ve standstill'e aykırı bir durum tespit edilirse, Komisyon tarafından gerekli girişimlerde bulunulabileceği ifade edilmiştir.

12. Ticari Savunma Araçları

12.1. Türk Menşeli Gökkuşak Alabalığında Uygulanan Telafi Edici Vergi

Komisyon tarafınca, Danimarka tarafından AB'de fiyatların düştüğüne ve Türkiye'de sübvansiyonların çok yüksek olduğuna yönelik şikâyetle bulunulduğu ve Türkiye menşeli gökkuşak alabalığına 2015 yılında telafi edici vergi uygulanmaya başlandığı; geçtiğimiz yıl bu tedbirin devam edilmesine karar verildiği belirtilmiştir. Ayrıca, Komisyonun tek bir ihracatçı üreticinin başvurusu üzerine kısmi bir ara gözden geçirme soruşturması başlattığı, soruşturma kapsamında ülkemizce verilen sübvansiyonlara ilişkin bilgilerin Komisyon ile paylaşılmasında yarar görüldüğü ifade edilmiştir.

Tarafımızca, gözden geçirme soruşturması kapsamında soru formlarına yönelik cevaplarımızı hazırladığımız ve bu ay içerisinde yanıtlarımızı Komisyon tarafına ileteceğimiz belirtilmiştir. Ayrıca, desteklerin ciddi biçimde azaltıldığı ve dolayısıyla fiyatları etkileyecek düzeyde desteklerin verilmediği, ilave bilgi olursa tarafları ile paylaşılacağı ifade edilmiştir.

12.2. AB'nin Çelik Ürünlerinde Korunma Önlemi

Ülkemiz tarafından, AB'nin çelik ürünlerinde korunma önlemleri kapsamında işbirliği yapmak için her türlü çabanın sarfedildiği; taraflar arasında Gümrük Birliği ve Türkiye-AKÇT Serbest Ticaret Anlaşması ile çelik sektöründe ileri bir ekonomik entegrasyon sağlandığı; bu kapsamda, ülkemizin de AB'nin en önemli ihraç pazarlarından biri olduğu ve ülkemiz ile AB arasındaki ticaret dengesinin geleneksel olarak AB lehine olduğu hatırlatılmıştır. Bununla birlikte, AB'nin çelik ürünlerinde üçüncü ülkelerin haksız rekabet uygulamalarına karşı aldığı önlemler neticesinde, ülkemizin AB'ye çelik ürünleri ihracatını 2017 yılından itibaren önemli ölçüde arttırdığı; bu olumlu gelişmelere rağmen, AB'nin 2019 yılı Şubat ayında yürürlüğe koyduğu korunma önleminin, mevcut anlaşmaların işleyişine ciddi bir şekilde sekte vurduğu; AB tarafından önlem kapsamında uygulanan kotaların ülke kotası olarak belirlenmesinin ve söz konusu kotalar belirlenirken 2018 yılı verilerinin dikkate alınmamasının sorunun boyutunu daha da derinleştirdiği; nitekim ülkemize 12 kategoride tanınan kotaların Türkiye'nin anılan ürünlerde AB'ye geçtiğimiz yıllarda gerçekleştirdiği ihracatın çok gerisinde olduğu ve bu durumun ülkemize karşı ciddi bir ithalat kısıtlaması sonucu doğurduğu; ülkemize tanınan

kotaların önlemin ilk uygulama döneminin erken dönemlerinde hızla tükendiği ve önümüzdeki aylarda sorunun boyutlarının daha da net bir şekilde ortaya çıkacağı; söz konusu önleme tabi ürünlerin ülkemiz tarafından AB'ye 2018 yılında yapılan çelik ihracatının %85'ini oluşturduğu dikkate alındığında, STA kapsamında yer alan hemen hemen tüm ürünlerin uygulamaya tabi olduğu; geçtiğimiz on yıllar boyunca çelik sektöründe küresel kapasite fazlası, üçüncü ülkelerin korumacı tedbirleri gibi birçok sıkıntıya rağmen ülkemizin STA kapsamında AB'ye ve tek pazara entegre olmayı tercih ettiği ve bu kapsamda tek pazara entegrasyonun gerektirdiği katı kuralları uyguladığı; buna karşın AB'nin STA'nın ilgili hükümleri ve ruhu ile bağdaşmayan bu uygulamasının mevcut STA'nın işlevinin ülkemizde ciddi şekilde sorgulanmasına yol açtığı; ayrıca ülkemizin STA kapsamında Çelik Temas Grubu toplantısı önerisinin Komisyon tarafından reddedilmesinin sektörde ciddi bir hayal kırıklığı yarattığı ifade edilmiştir. İlâveten, anılan önlemin Türkiye-AKÇT STA'sının Anlaşmanın işleyişini en az etkileyecek önlemin tercih edilmesini gerektiren 12. Maddesi ile çeliştiği vurgulanarak, ülkemizin AB'nin bir çözüm bulmaya yönelik yapıcı bir diyalog yürütme taahhüdü temelinde 3 Nisan 2019 tarihli DTÖ Ortak Bildirimi ile DTÖ Korunma Önlemleri Anlaşması Madde 8.1'de yer alan karşı önlem alınmasına yönelik 90 günlük süreyi ertelemeyi taahhüt ettiği, bununla birlikte AB'nin önlemine karşı tedbirlerden ve STA'mız üzerinde olumsuz etkilerden kaçınılması isteniyorsa, Komisyon'un gözden geçirme süreci kapsamında ülkemiz beklenti ve hassasiyetlerini ciddi bir şekilde ele almasının beklendiği ifade edilmiştir.

Komisyon tarafından, bahse konu önlemin alınması sürecinde ülkemiz ile mevcut Gümrük Birliği ve STA da dahil olmak üzere, tüm uluslararası yükümlülüklerin titizlikle incelendiği; halihazırda gözden geçirme sürecinin devam ettiği; konuya ilişkin ülkemiz görüş ve değerlendirmelerinin not edildiği; Türkiye'nin AB ile ayrıcalıklı bir ortaklık ilişkisine sahip olduğu ve bu durumun bir sonucu olarak Türkiye ile Ağustos ayının ikinci yarısında bir istişare toplantısı yapılmasının öngörüldüğü ifade edilmiştir.

Ülkemizce, taraflar arası ticarete diyalog kanallarının açık tutulmasının büyük önem arz ettiği; gözden geçirme süreci neticesinde Komisyon'un vereceği nihai karar öncesinde ülkemiz ile istişare yapılmasının yerinde ve faydalı olacağı; bu vesilesi ile Komisyon kararı öncesinde bir Çelik Temas Grubu toplantısı yapılmasında yarar görüldüğü ifade edilmiştir.

13. Diğer Konular

13.1 200 Litre Yakıt Kısıtlaması

Komisyon tarafından, ilk defa 35. Dönem GBOK Toplantısı'nda gündeme getirilen konuya ilişkin olarak, toplantı sonrasında ülkemizden yazılı bilgi alındığı ve ilgili Komisyon birimleri tarafından gerekli incelemenin yapıldığı; 1186/2009 sayılı Konsey Tüzüğü'nün 108. Maddesi kapsamında üye ülkelerin yakıt kısıtlamasına gidebileceği; Fransa ve Yunanistan'ın uygulamalarının bu kapsamda değerlendirildiği ifade edilmiştir.

Ülkemiz tarafından, Türkiye ve AB arasında ikili ve transit ticarete ortaya çıkacak her türlü engel veya kısıtlamanın Gümrük Birliği ve DTÖ kurallarına aykırı olacağı; bu kapsamda, özellikle Yunanistan tarafından uygulanan 200 litre yakıt kısıtlamasının, ikili bir konu olarak görünmekle birlikte, Gümrük Birliği'nin düzgün işleyişini engellediği ifade edilerek, Komisyon'dan Yunan makamları nezdinde gerekli girişimlerde bulunması talep edilmiştir.

13.2 Eczacılık Ürünlerinde Döviz Kuru Fiyatlandırması

Komisyon yetkililerince, eczacılık ürünlerinde döviz kurunun 2019 yılı Şubat ayında alınan bir kararla yukarı yönlü olarak revize edilmekle birlikte, sistemin şeffaflık ve öngörülebilirliğinin henüz sağlanamadığı ifade edilmiştir.

Ülkemizce, döviz kuru fiyatlandırması yapılırken tedarikçiler ile gerekli istişarelerin yürütüldüğü; tüketicilerin satın alım gücü, sosyal güvenlik ve insan sağlığı faktörleri dikkate alınarak ilgili Kurul tarafından bir fiyatlandırma yapıldığı; söz konusu fiyatın aynı anlayışla 2019 yılı Ocak ayında gözden geçirileceği belirtilmiştir.

13.3 Eczacılık Ürünlerinde İyi İmalat Uygulamaları

Komisyon tarafından, İyi İmalat Uygulamaları'nda AB'de denetimlerden imtina edilerek sertifikaya dayalı bir yaklaşım tesis edildiği; ülkemizde de benzer bir anlayış ile hareket edilmesinin beklendiği ifade edilmiştir.

Ülkemiz tarafından, ilgili Türk mevzuatının AB mevzuatı ile uyumunun ileri bir düzeye getirildiği ve söz konusu uyumun Komisyon'un ilgili birimleri ile de teyit edildiği; ayrıca Sağlık Bakanlığı tarafından uygulamaya ilişkin idari kapasitenin ciddi bir şekilde arttırıldığı; ülkemizin PIC/S üyeliğinin bu durumun açık bir göstergesi olduğu; bununla birlikte konuya ilişkin Komisyon'dan çelişkili mesajlar alındığı, Komisyon'un GMP mevzuatına uyum sürecinin ülkemizin üyelik müzakereleri ile ilişkilendirdiğinin görüldüğü ve bu durumun AB'nin GMP belgelerine yönelik uygulamalar açısından sonuçları bulunduğunun görülmesi gerektiği dile getirilmiştir.

14. Sonuç

Komisyon tarafından, toplantı kapsamında ülkemizce sergilenen yapıcı yaklaşım ve işbirliğinden memnuniyet duyulduğu; ancak toplantı gündeminde yer alan sorunların çözümü noktasında kaydedilen ilerlemenin çok yetersiz olduğu; önümüzdeki dönemde Gümrük Birliği'nin düzgün işleyişinin önündeki sorunların çözülmesinin umulduğu ifade edilmiştir.

Ülkemiz tarafından, Gümrük Birliği kapsamında karşılaşılan sorunların çözümünün iki taraflı çaba gerektirdiği; Gümrük Birliği Ortak Komitesi toplantıları vesilesi ile belirli sorunların çözümü sağlanırken, bazı sorunların çözümünün her iki tarafta da siyasi irade gerektirdiği; ancak ikili diyalogun ve işbirliğinin sürmesi amacıyla GBOK toplantılarına büyük önem verildiği; Komisyon'da Kasım ayında başlayacak yeni dönemin yeni işbirliği olanaklarına vesile olmasının umut edildiği belirtilmiştir.